

ЕФЕКТИВНА ІНТЕГРАЦІЯ БІЗНЕСУ, НАУКИ І ОСВІТИ ЯК УМОВА ЗРОСТАННЯ ВАРТОСТІ КОМПАНІЙ В ПОСТІНДУСТРІАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

С.Г. Натрошвілі, канд. Екон. наук

Показано важливість процесу інтеграції бізнесу, науки та освіти в сучасних умовах. Виявлено особливості цього процесу як чинника зростання вартості компаній.

Зроблено пропозиції щодо побудови механізмів інтеграції бізнесу, науки та освіти в умовах переходу на постіндустріальну модель розвитку економіки.

Ключові слова:
економічна інтеграція, управління вартістю, постіндустріальна економіка.

Постановка проблеми. В постіндустріальній економіці стабільне зростання вартості компаній неможливе без впровадження механізмів ефективною інтеграції бізнесу з наукою та освітою. Така гіпотеза обґрунтовується базовими положеннями концепції інноваційних систем, сформульованою на початку 70-х років ХХ ст. на засадах теорії систем [1]. Ключовою ідеєю концепції є теза про те, що взаємодія різних за якістю компетенцій багатьох учасників слугує джерелом технічних та інституційних інновацій. Інноваційний процес представлено перш за все як взаємодію певної кількості учасників з різними компетенціями, цілями та можливостями, проте об'єднаних загальним інституційним полем, що певною мірою зумовлює їх поведінку. Серед провідних дослідників склалася традиція трактування інноваційного процесу як нелінійного, спонтанного, багатоітеративного, багатофакторного, що вимагає залучення до його реалізації сучасних наукових надбань та освічених працівників [2]. Таким чином, інноваційний процес в широкому сенсі неможливий без інтеграції бізнесу, науки і освіти.

До інституційних інновацій відносять організаційні зміни внутрішнього середовища компанії, трансформацію зв'язків між контрагентами (партнерами), новітні стилі корпоративного управління, соціальні техніки, види послуг, практики обслуговування, новітні методики доступу до фінансових ринків тощо. Зростання важливості вказаних інновацій зумовлено перш за все тісним зв'язком між ними та технологічними інноваціями в процесі підвищення ефективності тієї чи іншої сфери діяльності. Відповідно під впливом цих трансформацій змінюються і напрями інтеграції бізнесу, науки і освіти. Цим визначається актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень. Питання забезпечення переходу економічних систем країн світу на постіндустріальну модель розвитку все частіше стають об'єктами розвідок провідних науковців. Зокрема, актуальною проблемою цього процесу є управління інтеграцією науки, освіти та бізнесу як основи розбудови національної інноваційної системи. Плідно працюють над цією проблематикою В. Геєць [2], В. Семиноженко [6], Л. Федулова [3; 9], Ю. Шкворець [5] та інші науковці. Проте питання інституційного забезпечення інтеграції науки, освіти та бізнесу як умова зростання вартості компаній за переходу до постіндустріальної економіки залишаються малорозробленими.

Мета статті – викласти результати досліджень з актуальних питань інтеграції науки, освіти та бізнесу як умову зростання вартості компаній за переходу до постіндустріальної економіки.

Інтеграційні процеси бізнесу, науки та освіти в Україні проявляються в рамках формальних та неформальних структур. Але ці прояви потребують удосконалення та розвитку з урахуванням глобальних викликів, а також відповідної державної підтримки.

Адже відомо, що загальна ефективність інноваційного процесу у державі визначається напрямками та структурою взаємодії його учасників. Інтеграція бізнесу, науки і освіти є важливим фактором розвитку усього суспільства.

Можна сформулювати перелік магістральних тенденцій, що значно гальмують зростання вартості компаній внаслідок недостатнього використання ефекту інтеграції з наукою та освітою: нерозвиненість перевірених світовим досвідом форм інтеграції науки і бізнесу (зокрема, в сфері венчурного підприємництва); руйнування традиційних інституцій трансферу нових знань у виробництво; непродумана лібералізація діяльності освітніх організацій в умовах ринку; низька мотивація освітніх установ до підвищення якості підготовки випускників; нерозуміння менеджментом багатьох компаній ролі і значення науки та освіти в процесі вартісного управління тощо. Процеси розвитку основних складових національної інноваційної системи — освіти, науки та бізнесу — стримуються через їх дезінтегрованість і автономізованість один від одного. В цьому контексті доцільно усунути дисфункції інституту пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, про що багато говорять вчені і практики, змінити принципи відбору пріоритетів інноваційної діяльності — з хронічного недофінансування широкого кола проектів до дійсно пріоритетного розвитку і популяризації обмеженої кількості «проривних» мегапроектів (на нашу думку, таких проектів може бути не більше п'яти). Це дасть змогу науці, освіті і бізнесу сформулювати спільні напрями взаємодії відповідно до проголошених пріоритетів з метою реалізації рішень про формування механізмів системної модернізації основної маси виробництв на базі національного науково-технічного і кадрового потенціалу.

У цьому контексті основними функціональними частинами інноваційної системи виступають системи науки, освіти та бізнесу, а специфіка їх структур та функціональних якостей є ключовим аспектом, що визначає спектр можливих шляхів розвитку в умовах

постіндустріалізму. Формування інноваційної системи відбувається, зокрема, як становлення організаційних форм взаємодії агентів, що є носіями компетенцій, необхідних в інноваційному процесі [3].

Наука та бізнес є провідними складовими інноваційної системи, що безпосередньо беруть участь у процесі виробництва та комерціалізації інновацій і знань, що уможливило використання інтелектуального ресурсу як чинника економічного розвитку (на макрорівні) та зростання вартості бізнесу (на мікрорівні).

У радянській системі функціонували інститути, що забезпечували масову передачу нових знань із науки до виробництва, нині такі інститути є поодинокими, а наукова система опинилася осторонь ресурсних потоків, адже було втрачено інструменти трансформації та передачі продукту до системи бізнес-процесів.

На сьогодні важливим завданням науково-технічної політики є подолання дезінтегрованості науки й реального виробництва. Державна політика має спрямовуватися на створення відтворювальних механізмів наукового пошуку, виходячи із конкретних запитів практики. Ефективними інструментами трансформації наукових результатів у реальні продукти визнані інноваційні структури (інноваційні компанії, бізнес-інкубатори, інноваційні кластери тощо), які здатні поєднати науково-дослідні організації (або їхні підрозділи) та конкретні структури виробничої сфери. У результаті виробнича сфера отримує доступ до сучасних знань, а наукові заклади — до матеріальних ресурсів та розширення програм наукового пошуку.

Останнім часом посилюються процеси інтеграції вітчизняної науки у глобальну наукову систему (укладено договори з дослідницькими установами понад 30 країн світу, Україна співпрацює з Європейським космічним агентством та НАСА, бере участь у Шостій рамочній програмі Європейської комісії, ПРООН, виконує спільні програми з ЮНЕСКО, бере участь у міжнародних асоціаціях академій наук, програмах освоєння космосу, створення космічних навігаційних та комунікаційних систем тощо). Проте інтеграційні процеси мають певні ризики асиміляції результатів більш потужними інноваційними системами з огляду на несталість

національних інститутів науково-технічної безпеки, зокрема інститутів захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності. Як наслідок втрачається потенціал корпоративного розвитку, який міг би створити основу майбутнього наукоємного виробництва. Крім того, вітчизняна наука є низько інтегрованою в національну інноваційну систему, що зумовлено широким колом економічних та інституційних чинників.

Нині, відзначають фахівці, створюються умови для взаємовигідних інвестиційних відносин бізнесових структур та наукових установ. Зокрема, новаторами тут стали потужні фінансово-промислові групи, що здійснюють акціонування наукових установ. Першим прикладом такого співробітництва є структура, утворена ВАТ ім. Антонова, ЗАТ «Харківський авіазавод», ВАТ «Мотор-Січ» і Національним авіакосмічним університетом «Харківський авіаційний інститут». Можна згадати досвід також співробітництва підприємств та наукових установ у сфері металургії у Дніпропетровську, а також взаємодію харківських машинобудівних підприємств і Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» [4].

Порівняно новою організаційною формою інтеграції науки та бізнесу, що виникає в умовах розуміння необхідності забезпечення постійної інноваційної діяльності, є венчурне підприємництво. Венчурні компанії нині мають перспективи швидкого зростання за рахунок реалізації інноваційної ідеї щодо новаторської комбінації ресурсів, перш за все інтелектуальних. Місією таких компаній є продуктивна діяльність з комерціалізації та використання новацій із застосуванням оригінальних інструментів фінансування. Перевага віддається малим формам підприємництва з огляду на необхідність здійснення швидкої оцінки ідеї та прогнозування перспектив її комерціалізації.

Особливими формами інтеграції бізнесу та науки є технопарки і технополіси (техногради). Нині в Україні функціонують кілька таких структур: «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка», Інститут зварювання ім. Є.О. Патона, Інститут монокристалів, «Вуглемаш», «Київська політехніка», Інститут технічної теплофізики, «Укрінфотех», «Інтелектуальні інформаційні технології» та інші. За підрахунками експертів, технопарки

виробляють 11% інноваційної продукції країни, що дає підставу говорити про успішність такого інституту в розвитку інноваційної економіки, однак вони не відіграють провідної ролі у формуванні сучасної панівної (з урахуванням глобальних викликів) ідеології економічної поведінки. Відповідно вартість таких компаній є невисокою (порівняно з аналогічними показниками зарубіжних компаній). Для українських технопарків характерна вузька спеціалізація, що є цілком природним на ранніх стадіях розвитку інституту, коли структури взаємодії і інтеграції лише формуються, причому в умовах загострення кризових явищ. Як наслідок – залишаються вельми сумнівними можливості залучення ресурсів (фінансових та інтелектуальних) для здійснення стратегічних проєктів. До того ж, технопарки не відчувають підтримки з боку держави.

Варто відзначити, що позитивний потенціал використання механізму технопарків і технополісів в нашій країні задіяний недостатньо. За оцінками експертів, в Україні існує 60 територій, де створення вказаних структур (з урахуванням світового досвіду) може бути ефективним [5]. В Україні, на жаль, цей процес стримується відсутністю чіткого спеціального законодавства, гармонізованого з іншими напрямками національного законодавства та світовим досвідом, відсутністю механізмів фінансової підтримки таких структур, нерозробленістю інструментарію державної підтримки конкретних проєктів (за винятком технопарків, що створені в рамках академічних інститутів), недостатнім рівнем методичного та маркетингового забезпечення. Проаналізувавши досвід розвитку українських технопарків, технополісів та наукоградів та порівнявши його із зарубіжним досвідом, академік В. Семиноженко зробив висновок, що «час для них ще не настав» [6].

В ідеалі технопаркова структура має втілювати специфічне організаційне рішення, яким передбачена обов'язкова державна або інша централізована підтримка [7]. В першу чергу слід подбати про чітке виділення цільових ринків (пошук потенційних замовників, споживачів), на задоволення потреб яких буде спрямована діяльність такої структури, врахування кращого зарубіжного досвіду функціонування технопарків, для чого доцільно розробити відповідні програми навчання фахівців.

Активізувати процес інтеграції бізнесу і науки мають структурні підрозділи (наукові центри) НАН України у регіонах, оскільки саме вони наближені до конкретних структур і установ, обізнані з їхніми проблемами та можливостями і можуть, за певної організаційної підтримки, налагодити співпрацю з урахуванням конкретних особливостей розвитку. До цієї роботи доцільно залучати потенціал регіональних відділень УСПП та інших громадських об'єднань підприємців.

Особливе місце у забезпеченні розвитку постіндустріальної економіки посідає освіта. Адже будь-які інновації створюються людиною, працівником, який повинен мати певний (доволі високий) рівень знань, навичок та вмінь, що можливо досягти лише через ефективну освітню систему.

На жаль, в українській системі освіти (особливо професійній, у тому числі вищій) панує принцип "освіта заради освіти". Тобто зусилля спрямовуються не стільки на опанування знаннями та навичками реальної економіки, скільки на підтримку великої кількості різноманітних освітніх послуг, які на практиці не знаходять застосування. Завдання, які покладаються на освіту, обумовлені в першу чергу супутніми факторами, включаючи обставини конкретної соціально-економічної ситуації в державі [8]. Нові економічні умови потребують, аби освітні заклади (освіта) та провідні компанії (бізнес) знаходили якомога більше ліній перетину, налагоджували ефективне співробітництво, впроваджували спільні проекти виробничого навчання. Вищі навчальні заклади мають орієнтуватися на впровадження стандартів та методик так званої бізнес-освіти, коли основне навчальне навантаження побудоване на опануванні знаннями та навичками, що здатні допомогти вирішити конкретні виробничі (бізнесові, технологічні тощо) ситуації.

З іншого боку, окремі компанії вкладають ресурси у створення корпоративних освітніх програм, проте такі програми є лише однією з ланок формування професійних навичок працівників і не здатні повністю замінити систему фундаментальної освіти. Хоча саме в системі професійної освіти формуються уявлення про норми,

правила, стандарти, які зазвичай встановлюються компаніями. Така взаємна залежність бізнесу і освіти в умовах постіндустріальної економіки приводить до розуміння ефективної професійної освіти (хай навіть поза межами корпоративного сектору) як важливого елемента уможливлення зростання вартості компаній.

В умовах постіндустріальної економіки набуває поширення нове явище – потужна система корпоративної освіти. Оскільки великі компанії зазвичай виступають як агенти глобальної інноваційної системи, вони мають оперативно реагувати на виклики конкурентного середовища, в тому числі щодо підготовки та перепідготовки працівників. Адже менеджмент таких компаній не може чекати, поки "традиційна освіта" зрозуміє виклик і перебудується відповідно до вимог часу (на це можуть піти десятиліття). В сучасних умовах провідні компанії, що стали на шлях управління вартістю, змушені піклуватися розвитком корпоративних систем виробничого навчання з огляду на запити конкретної компанії або навіть її підрозділів.

У вирішенні цього завдання неоціненну допомогу можуть надати заклади освіти, оскільки вони мають відповідні освітянсько-комунікативні технології. Можливі напрями співробітництва досить різні – надання окремих освітніх послуг, передача в оренду освітніх приміщень (аудиторій, комп'ютерних класів, лабораторій тощо), створення та підтримка функціонування корпоративних систем атестації персоналу та ін. Крім позитивних наслідків для корпоративних структур, така форма взаємодії матиме позитивні наслідки і для розвитку освіти, оскільки створить можливості отримання додаткових фінансових ресурсів для розвитку потенціалу освітянських установ. Світовий досвід вказує, що існує чимало сучасних форм зв'язків бізнесу і освіти, однією з яких є корпоративні університети. Такі структури орієнтовані на підготовку кадрів для конкретних компаній (як правило, великих). На сьогодні у світі функціонує близько 1900 корпоративних університетів, однак, за розрахунками експертів Світового банку, їхня кількість буде збільшуватися і до 2020 р. має перевищити кількість

традиційних. Останнім часом намітився тренд зростання інтеграційної взаємодії між бізнесом та освітою через систему корпоративних замовлень на випускників певних спеціальностей, що як мінімум створює підвалини для гарантованого працевлаштування випускників. Натомість в системі української освіти окреслилися негативні тенденції, викликані недостатнім фінансовим та інтелектуальним забезпеченням освітянських установ. Унаслідок роздержавлення освітні заклади змушені працювати як суто ринкові інститути, орієнтуючись на отримання передовсім прибутку, а не на підготовку високоосвіченого фахівця, здатного на сучасному рівні вирішувати складні економічні й технологічні завдання. Це призводить до зниження ефективності національної системи освіти в цілому. Вища освіта стала відігравати роль формального атрибута працівника, підтверджуючи його статус відповідним дипломом. У країні щороку випускається як мінімум половина молоді з, м'яко кажучи, псевдовищою освітою. Як наслідок – корпоративний сектор втрачає потенціал “фундаментального підживлення” за рахунок молодих кадрів, а це (теоретично) призводить до втрати драйверів зростання вартості компаній.

Ще однією проблемою сьогодення є відставання якості середньої освіти від вимог постіндустріальної економіки [9]. Дається взнаки як обмежене фінансування середньої освіти з боку бюджетів, так і падіння престижності отримання якісних знань серед молоді, а також відсутність мотивації вчительського складу до досягнення високих результатів своєї діяльності. Окремо слід виділити небезпеку умовного поділу середньої освіти на елітарну (ліцеї, гімназії) та “звичайну”, яка фінансується за остаточним принципом та фактично унеможливає якісну масову підготовку учнів до вступу у професійні навчальні заклади.

З метою виправлення ситуації слід вжити рішучих кардинальних заходів: впровадження сучасних методик виявлення здібних дітей починаючи з молодшої школи та подальшою освітньою адаптацією цих дітей; забезпечення належного фінансування модернізації матеріально-технічної бази

середніх шкіл; розширення переліку сучасних дисциплін і предметів, які визначатимуть кваліфікаційні вимоги працівника в умовах постіндустріальної економіки; переорієнтації навчальних планів на опанування технологій соціальної адаптації у стандартних і нестандартних умовах; підвищення престижності вчительської праці; створення реальних конкурентних умов при підготовці навчальної та методичної літератури. Необхідно стимулювати керівництво шкіл до співпраці з провідними компаніями, міжнародними донорськими організаціями, а також участі у грантових програмах. Одним із інструментів підвищення зацікавленості учнів у опануванні сучасними знаннями може стати практика проведення екскурсій у провідні компанії (включаючи ті, що виробляють інтелектуальні товари та послуги). Крім того, надійним засобом підвищення ефективності системи середньої освіти є дотримання елементарного порядку при прийомі абітурієнтів до вищих навчальних закладів, а також скорочення переліку закладів внаслідок скасування необґрунтовано виданих їм ліцензій на освітню діяльність.

Для поліпшення стану професійної адаптації молоді доцільно розширювати практику інформування суспільства про наявність фахівців та вакансій у національній економіці, а також результати стратегічного прогнозування розвитку ринку праці (в тому числі у розрізі регіонів). У здійсненні та використанні результатів таких досліджень будуть зацікавлені також роботодавці та керівники закладів освіти.

На думку автора, потребує реформування система економічної та юридичної освіти, включаючи підготовку менеджерів. На жаль, випускники економічних вузів та факультетів в переважній більшості не володіють жодною іноземною мовою навіть на побутовому рівні, не мають навичок роботи на автоматизованому робочому місці, не здатні запропонувати готові рішення у простих виробничих ситуаціях. З метою поліпшення якості економічної та юридичної освіти необхідно: відкоригувати навчальні плани і програми відповідно до

запитів бізнесу (в тому числі шляхом проведення соціологічних досліджень серед роботодавців та практиків); зменшити кількість державного замовлення на відповідних фахівців, залишивши його лише в провідних навчальних закладах; вжити заходів з підвищення кваліфікації викладацького складу; розширити програми реального виробничого стажування (невиконання такої програми має стати безумовною підставою для відрахування з навчального закладу); розширити можливості для індивідуальної підготовки під сумлінним керівництвом провідних викладачів (що дозволить, зокрема, мінімізувати купівлю кваліфікаційних робіт). Слід удосконалити систему підготовки магістрів. Зміст магістерських програм має другорядне значення, головне – навчити працівника спостерігати за змінами, виділяти важливі тенденції, аналізувати складні явища, мислити, приймати правильні рішення у стандартних і нестандартних ситуаціях. Доцільна розробка спеціальних магістерських програм під запити конкретних роботодавців або груп роботодавців певної галузі, виходячи з поточної ситуації на ринку.

Подальший розвиток освіти неможливий без урахування так званих Болонських критеріїв (Болонський процес). Разом з тим, вважає автор, орієнтація на ці критерії не має бути самоціллю, а скоріше засобом подальшої інтеграції української системи освіти у світовий освітній простір, забезпечення достатніх темпів інноваційної модернізації економіки. Окремі фахівці обґрунтовано вказують, що Болонський процес розрахований перш за все на створення якісних систем масової освіти, а в умовах постіндустріальної економіки необхідно приділяти також увагу індивідуальній освіті, сприянню продукуванню унікальних знань та навичок. Болонський процес, крім того, несе ризики, пов'язані зі збільшенням відтоку найбільш підготовлених молодих фахівців за кордон (російські науковці підраховали, що внаслідок еміграції одного підготовленого фахівця за кордон країна втрачає 200 тис. дол. США, одного вченого – 1–2 млн. дол. [10]).

Згідно з Національною доктриною роз-

витку освіти відповідно до вимог сучасності передбачається: перетворення економіки України в економіку знань, зокрема, у напрямі розвитку системи безперервної освіти та навчання протягом життя; створення індустрії сучасних засобів навчання, підготовки кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння та впровадження наукоємних та інформаційних технологій, конкурентоспроможних на ринку праці [11]. На жаль, вимоги цієї доктрини здебільшого не виконуються.

З метою активізації інтеграції бізнесу і освіти держава має подбати про створення реальних стимулів такої діяльності, в тому числі шляхом пільгового оподаткування результатів виробничої діяльності, за рахунок яких фінансуються відповідні програми виробничого навчання. Слід збільшити норми витрат, які включаються до складу валових, що спрямовані на фінансування фактично здійснених інвестицій на освіту працівників. Крім того, компанії повинні мати доступ до переліку безкоштовних освітніх послуг (особливо в проблемних регіонах), оскільки суспільство і держава об'єктивно зацікавлені у підвищенні освіченості працівників недержавного сектору.

Для подальшої інтеграції освіти і бізнесу шляхом ініціювання відповідних програм з боку Міністерства освіти і науки необхідно виділити провідні навчальні заклади, які мають належний викладацький та матеріально-технічний потенціал, але відчують певну незавантаженість. Виконання цього завдання можливе із застосуванням інструментарію лізингу або надання допомоги з боку конкретних компаній чи громадських об'єднань роботодавців у вигляді часткової оплати освітніх послуг.

Висновки. Підсумовуючи викладене, автор пропонує:

– розробити Державну цільову програму «Інтеграція бізнесу, науки і освіти», в якій визначити конкретні напрями такої інтеграції, пріоритети, механізми державної підтримки, засоби та інструменти часткового (в тому числі за рахунок бюджетів різних рівнів) фінансування конкретних елементів взаємодії тощо;

– вжити заходів для стимулювання створення та розвитку нових інноваційних структур, які дозволяють на практиці об'єднати можливості і інтереси бізнесу, науки та освіти (інноваційних компаній, центрів передачі технологій, бізнес-інкубаторів тощо), в першу чергу за рахунок створення відповідного економіко-правового середовища, що уможливує прибуткове провадження відповідної діяльності;

– посилити інтеграцію систем освіти та науки до відповідних світових систем, але з урахуванням глобальних викликів та обмежень;

– створити умови для розвитку венчурного підприємництва, в тому числі в межах потужних фінансово-промислових груп, шляхом запровадження адаптованого світового досвіду підтримки таких структур;

– поширювати практику створення технопарків, технополісів, наукоградів тощо за допомогою фіскального та нефіскального стимулювання;

– переорієнтувати навчальні заклади на задоволення конкретних вимог бізнесової практики, стимулювання розвитку системи бізнес-освіти, в тому числі в рамках магістерських програм;

– розробити конкретні стимулюючі механізми інтеграції бізнесу та освіти

(включаючи створення корпоративних університетів) шляхом поширення пільгового оподаткування;

– для підвищення якості та змістовності вищої та середньої освіти забезпечити належне фінансування модернізації матеріально-технічної бази; розширити перелік сучасних дисциплін і предметів, які визначатимуть кваліфікаційні вимоги працівника в умовах постіндустріальної економіки; провести переорієнтацію навчальних планів на опанування технологій соціальної адаптації у стандартних і нестандартних умовах; створити реальні конкурентні умови для визначення авторських складів при підготовці навчальної та методичної літератури тощо; підвищити відповідальність навчальних закладів за результати своєї діяльності та ін.);

– запровадити практику інформування суспільства про наявність фахівців та вакансій у національній економіці, а також результати стратегічного прогнозування розвитку ринку праці.

У подальшому розробити методики ухвалення управлінських рішень щодо напрямів інтеграції науки, освіти та бізнесу відповідно до пріоритетів розвитку національної інноваційної системи.

Література

1. Национальные инновационные системы / Под. ред. Н.И. Иванова. – М.: Наука, 2002. – 244 с.
2. Україна у вимірі економіки знань: Монографія / За ред. акад. НАН України В.М. Гейця. – К.: Основа, 2006. – 592 с.
3. Технологічна модернізація промисловості України: Монографія / За ред. докт. екон. наук Л.І. Федулової. – К.: Ін-т екон. та прогноз., 2008. – 472 с.
4. Скударь Г., Панков В. Пути выхода предприятий машиностроительного комплекса на внешний рынок за счет повышения инновационной активности расширения диапазона инвестиционной деятельности // Економіст. – 2001. – № 12. – С. 43–47.
5. Шкворець Ю.Ф. Проблеми розвитку інноваційної інфраструктури в Україні // Інноваційний менеджмент. Зб. наук. праць МАУП. – Вип. 3. – К.: МАУП, 2002. – С. 61–64.
6. Стан та перспективи розвитку науки в Україні: Матеріали круглого столу // Проблеми науки. – 2004. – № 8. – С. 42–52.
7. Санто Б. Инновация как средство экономического развития: Монография / Пер. с венг. под ред. Б.В.Зазонова. – М.: Прогресс, 1990. – 296 с.
8. Бавыхин Г.А. Управление развитием образования: организационно-экономический аспект: Монография. – М.: ЗАО «Экономика», 2003. – 428 с.
9. Федулова Л.І. Економіка знань. Підручник. – К.: Ін-т екон. прогноз. НАНУ, 2009.

10. Валентей С., Нестеров Л. Россия в меняющемся мире: внешние и внутренние вызовы // Вопросы экономики. – 2002. – № 3. – С. 51–64.
11. Указ Президента України від 17 квітня 2002 р. № 347/2002 „Про національну доктрину розвитку освіти”. – www.rada.gov.ua.

С.Г. Натрошвілі

ЭФФЕКТИВНАЯ ИНТЕГРАЦИЯ БИЗНЕСА, НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ КАК УСЛОВИЕ РОСТА СТОИМОСТИ КОМПАНИЙ В ПОСТИНДУСТРИАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ

Показана важность процесса интеграции бизнеса, науки и образования в современных условиях. Обнаружены особенности этого процесса как фактора роста стоимости компаний. Сделаны предложения по построению механизмов интеграции бизнеса, науки и образования в условиях перехода на постиндустриальную модель развития экономики.

УДК [311.219.1+00189].001.76:061.12(477)

РОЛЬ НОВИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПІДВИЩЕННІ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАН УКРАЇНИ

В.І. Бойко, канд. біол. наук,
Г.І. Кореняко, канд. хім. наук,
Інноваційний центр НАН України,
О.Ф. Дембновецький, канд. біол. наук,
Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України,
Ф.Н. Пацок, канд. хім. наук,
Р.Б. Рудий, канд. хім. наук,
Президія НАН України

Постановка проблеми. Багаторічний досвід розвитку країн, які на сьогодні відіграють провідну роль у світі, красномовно свідчить, що сучасний високий рівень їх економіки та добробуту населення значною мірою зумовлений гнучкою і виваженою організацією наукових досліджень і оперативним та ефективним втіленням у практику здобутків учених.

Хоча Україну за об'єктивних та суб'єктивних чинників важко віднести до найбільш економічно розвинених країн¹, **проблеми оптимізації організації вітчизняних наукових досліджень та підвищення їх практичної ефективності** завжди були актуальними для неї, залишаючись серед важливих аспектів діяльності Національної академії наук України (НАНУ) [1, 2].

Цей процес суттєво пришвидшився і збагатився після набуття Україною незалежності. Згідно з Концепцією науково-технологічного та інноваційного розвитку України (постанова ВР

*Здійснено порівняльний аналіз інноваційних розробок учених НАН України, частина яких перевершує показники зарубіжних або не має відповідних аналогів у світі, а також розглянуто значення нових форм організації наукових досліджень. Запропоновано першочергові заходи для підвищення ролі науки в інноваційному розвитку суспільства. **Ключові слова:** наукові розробки, фундаментальні дослідження, спільні проекти, інноваційний потенціал.*

¹ В Україні ВВП на душу населення у 20-40 разів, а рівень виробництва наукової продукції у 90 разів менші, ніж в інших цивілізованих країнах; лише 5% вітчизняних підприємств використовують інновації, тоді як Європа – 80-87%.